

Motion till riksdagen 2007/08:Sf26

av **Kalle Larsson m.fl. (v)**
med anledning av framst. 2007/08:RRS28

Riksrevisionens styrelses framställning angående Försäkringskassans hantering av arbetsskadeförsäkringen

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen måste vidta åtgärder för att säkerställa en rättssäker hantering av arbetsskadeförsäkringen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Försäkringskassan bör ges i uppdrag att integrera köns- perspektivet i tillämpningen av socialförsäkringarna och återrapportera resultatet årligen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Försäkringskassans personal i allmänhet och handläggare i arbetsskadeärenden i synnerhet bör få utbildning i könsperspektiv på arbetsrelaterad ohälsa.

2 Framställning om arbetsskadeförsäkringen

Riksrevisionen har i rapporten Försäkringskassans hantering av arbetsskadeförsäkringen (RiR 2007:32) granskat Försäkringskassans hantering av arbetsskadeförsäkringen och konstaterat brister avseende effektivitet och rättssäkerhet. I sin rapport har Riksrevisionen konstaterat stora skillnader i beslut om arbetsskadeersättning till kvinnor respektive män, samt i olika regioner, men bedömt att det saknas underlag för att kunna svara på om skillnaderna har sakliga grunder. Riksrevisionen pekar också på brister avseende långa handläggningstider och brister i arbetsskadeförsäkringen att främja arbetslinjen.

Lagen om arbetsskadeförsäkring syftar till att ge ekonomiskt skydd i form av livränta för dem som drabbas av skador i sitt arbete och som därigenom

Fel! Okänt namn på

drabbas ekonomiskt till följd av att de inte kan arbeta i samma omfattning eller i samma yrke som tidigare. Med arbetsskada avses enligt lagen skada till följd av olycksfall i arbetet eller under färd till och från arbetet samt skada till följd av ”annan skadlig inverkan i arbetet”, dvs. fysisk eller psykisk belastning i arbetet. Arbetsskadebegreppet är således mycket löst utformat och det är upp till Försäkringskassan och förvaltningsdomstolarna att skapa praxis på området. Kostnaden för arbetsskadeförsäkringen uppgick 2006 till 5,9 miljarder kronor.

Riksrevisionen pekar på allvarliga rättssäkerhetsproblem när det gäller skillnader i beviljandefrekvens vid beslut om livränta för kvinnor och män. Detta problem har pågått under en längre tid. År 2002 ändrades bevisreglerna för att öka rättvisan i systemet. Enligt Försäkringskassan har de förändrade bevisreglerna från 2002 ökat chansen att beviljas livränta vid arbetssjukdom mer för kvinnor än för män och mest för kvinnor med sjukdomar i rörelseorganen. Men trots lagändringen så består skillnaderna mellan kvinnor och män.

Vänsterpartiet menar att bevisregler och arbetsskadebegrepp ska utformas så att arbetsskadeförsäkringen ger ett reellt skydd vid arbetsrelaterade skador och utformas på ett sådant sätt att kvinnor inte diskrimineras när det gäller att få sjukdomstillstånd godkända som arbetsskador. Regeringen bör vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa en rättssäker hantering av arbetsskadeförsäkringen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3 Kön diskriminering i arbetsskadeförsäkringen

Riksrevisionens granskning visar att män får sina arbetsskador beviljade i betydligt högre utsträckning än kvinnor. Det saknas enligt Riksrevisionen kunskap och forskning på området och Riksrevisionen finner att Försäkringskassan inte fullt ut tar sitt ansvar för att sammanställa, uppdatera och sprida kunskap om forskningsrön i organisationen. Riksrevisionen menar att de osakliga skillnaderna kan bero på Försäkringskassans tillämpning av arbetsskadeförsäkringen.

Försäkringskassan har den 18 januari 2008 som svar på ett regeringsuppdrag skrivit rapporten Skillnader i beviljandefrekvens vid beslut om arbetsskadelivränta för kvinnor respektive män. I rapporten konstaterar Försäkringskassan: ”Chansen att beviljas livränta varierar mycket mellan olika yrkesgrupper och är relativt hög inom några typiskt mansdominerade yrkesgrupper. Den lägsta chansen att beviljas livränta finns däremot inom en yrkesgrupp med stor dominans av kvinnor. Oavsett vilken yrkesgrupp man studerar så beviljas dock en större andel av männen än kvinnorna livränta.”

Försäkringskassan har studerat 35 144 ärenden om bifall eller avslag om arbetsskada mellan januari 2005 och december 2006. Det vanligaste är att söka livränta för arbetssjukdomar. De flesta män och kvinnor som ansöker om livränta för arbetssjukdomar är mellan 55 och 64 år. 23 % av kvinnorna arbetar inom vård och omsorg och 20 % av männen inom gruv- och byggsek-

torerna. 65 % av kvinnorna och 64 % av männen som ansöker om livränta för arbetssjukdomar har diagnoser rörande besvär från rörelseapparaten.

Om man ser till samtliga som sökt livränta på grund av arbetssjukdom, så har 14,7 % av kvinnorna och 31,7 % av männen fått livränta beviljad. Det är således mer än dubbelt så hög andel av männen som av kvinnorna som fått livränta beviljad. Försäkringskassan visar även att kvinnorna inom samtliga diagnosgrupper har mindre möjlighet att beviljas livränta än vad männen har. Endast 8,5 % av kvinnorna som arbetar med vård och omsorg fick sina arbetssjukdomar godkända, jämfört med 45 % av männen som arbetar inom gruv- och byggsektorerna.

Försäkringskassan visar också i studien att det förekommer stora variationer mellan olika län. Beviljandefrekvensen för samtliga livränteärenden avseende arbetssjukdom varierar mellan 10,1 % och 41,6 % mellan länen.

Dessutom visar rapporten från Försäkringskassan att födelseland har betydelse för ens möjligheter att få livränta beviljad. Kvinnor och män födda i kategorin övriga världen, utanför en grupp på EU 15 och Norden, har betydligt lägre chans än övriga att beviljas livränta, både vid arbetssjukdom och vid olycksfall. Den lägsta beviljandefrekvensen har kvinnor från övriga världen.

Försäkringskassan konstaterar att ”andelen beviljade livränteärenden är vid arbetssjukdom högst för män födda i Norden som har en beviljandefrekvens på 34,7 % och lägst för kvinnor födda i övriga världen som har en beviljandefrekvens på 12 %. Män födda i övriga världen har i stort sett samma beviljandefrekvens som inrikes födda kvinnor, 15,8 % jämfört med 15,0 %.”

Försäkringskassans studie visar att det förekommer stora skillnader mellan kvinnor och män, variationer mellan län och den försäkrades födelseland. Dessa mycket omfattande könsskillnader går inte att bortförklara. Det är ett strukturellt och mycket allvarligt problem att bedömningarna vilar på ett antagande om att kvinnors arbetsskador skulle vara av mindre allvarlig art än männens. Kvinnor är t.ex. starkt överrepresenterade när det handlar om förslitnings- och belastningsskador vilka är starkt relaterade till ansträngande och enformiga arbetsställningar. Kvinnor med bl.a. dessa typer av symtom har haft svårt att få sina sjukdomstillstånd godkända som arbetsskador.

De förändringar av försäkringen som gjordes 2002 hade som ett av flera huvudsyften att rätta till dessa könsskillnader. Önskat resultat har däremot inte uppnåtts.

4 Åtgärder för ökad rättssäkerhet

Vänsterpartiet välkomnar de åtgärder som Försäkringskassan presenterar i rapporten Skillnader i beviljandefrekvens vid beslut om arbetsskadelivränta för kvinnor respektive män. Åtgärderna består i att öka kvaliteten på försäkringsläkarnas yttranden genom införande av ett metodstöd som riktar sig mot både handläggare och försäkringsläkare. Försäkringskassan genomgår för närvarande en omorganisering och handläggningen av arbetsskadeärenden ska koncentreras till fem orter, vilket ska ge bättre förutsättningar för en en-

Fel! Okänt namn på

hetligare handläggning och ökad kvalitet. Försäkringskassan har också tagit initiativ till att ta fram en kunskapssammanställning av arbetets betydelse för sjukdomar i rörelseapparaten. Projektet startade hösten 2007 och beräknas vara klart i början av 2009. Detta ska resultera i ett beslutsstöd för handläggare. Under 2008 ska Försäkringskassan enligt rapporten vidta åtgärder som ska öka kvaliteten och likformigheten i arbetsskadeärenden.

Det är mycket viktigt att regeringen i kommande uppdrag tydliggör socialförsäkringsadministrationens ansvar för att analysera könsdiskriminerande inslag både vad gäller arbetsskedeförsäkringens uppbyggnad och i handläggningen av ärendeslaget. Målet måste vara att avskaffa alla osakliga skillnader och garantera en rättssäker tillämpning av arbetsskedeförsäkringen. Försäkringskassan bör ges i uppdrag att integrera könsperspektivet i tillämpningen av socialförsäkringarna och återrapportera resultatet årligen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

För att en mer rättssäker tillämpning ska vara möjlig är det nödvändigt med ökad kunskap om könsskillnader generellt bland Försäkringskassans personal. Det är avgörande för att värna likvärdigheten och rättssäkerheten i bedömningarna att Försäkringskassans personal har en tillräckligt fördjupad kunskap om de arbetsskaderisker som kan präglade kvinnodominerade yrken. Försäkringskassornas personal i allmänhet och handläggare i arbetsskadeärenden i synnerhet bör därför erbjudas utbildning om könsperspektiv på arbetsrelaterad ohälsa. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 24 april 2008

Kalle Larsson (v)

LiseLotte Olsson (v)

Torbjörn Björlund (v)

Josefin Brink (v)